

Organ för
KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG

Lägg grunden till ekonomiskt oberoende genom regelbundna insättningar i GÖTEBORGS BANK.

Tag för vana att alltid rådgöra med oss vid alla slag av bankaffärer.

GÖTEBORGS BANK

Torgny Segerstedtsplan 120 — Göteborg V
Telefon 29 25 43, 29 28 43

Vänd Eder med förtroende till

Högsbotorp & Järnbrotts Juvelerareaffär

Axel Dahlströms torg 1. Tel. 45 46 44. Göteborg V.

när det gäller priser och gåvor. Stor sortering.

Gravryrarbeten utföres å Egen verkstad

Allt i branschen

Välkommen!

AB STRÖMMAN & LARSSON

GÖTEBORG
Tel. 22 21 90 (växel)

Sågade och hyvlade Trävaror
Alla slag av Byggnadssnickrier
och Listverk

Lamelldörrar - Lamell - Träfiberplattor

Nordiska Engros AB

Bankogatan 35 Telefon växel 45 75 40

GÖTEBORG

Försäljer:

Korta varor

Rökutensilier — Kem. tekn. artiklar

Lås — borstar och övriga marketenteriförnödenheter

Lev. till marketentier

Ny IKA.

Till ny inspektör för kustartilleriet efter general Kolmodin, som avgår med pension, har från och med den 1/4 1961 utsetts översten m.m. Henrik Lange. I samband med utnämningen har överste Lange befordrats till generalmajor.

Den nye generalen är välkänd av Kamratföreningens medlemmar så kommentarer till utnämningen är överflödiga. Vi är alla övertygade om att det är rätt man på rätt plats och KA-fyren ber att få framföra hjärtliga lyckönskningar.

Till överste Langes efterträdare i Göteborg har utsetts överste Birger Björnsson.

KA fyren

Organ för Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg. Redaktör och ansvarig utgivare: Flaggjunkare Erik Knöös, Ostanvindsgatan 4 B, Göteborg H, telefon 22 90 13. Tjänstadress: KA 4, Göteborg 42, telefon 29 20 80.

Prenumerationspris för år 5 kronor (= årsavgift till Kamratföreningen).

Nästa nummer som är jubileumsnumret beräknas utkomma i mitten av april 1961.

Aktuellt från sekreteraren.

Kamratföreningen avhöll årsmöte i Älvsborgssalen KA 4 fredagen den 20/5 inför ett 50-tal medlemmar. Sedan ordföranden, överste Henrik Lange, hälsat välkommen meddelade han årsmötet att föreningens skattmästare, förvaltare Carl Svanberg, hastigt avlidit den 10/5 och erinrade om de stora tjänster Svanberg gjort för föreningen. Därefter hölls presentation över under år 1959 avlidna medlemmar. Dessa voro: G. V. Andreasson, A. G. Gustafsson, G. Höglund, J. Landström och E. H. Mellander.

Ur årsberättelsen framgick bl. a. att förste vice ordföranden överste S. Gråberg representerat föreningen vid Danska kustartilleriföreningens 50-årsjubileum den 6 juli 1959. Vidare noterades att styrelsen glädde sig åt en allt större livaktighet inom föreningen, att de trevliga torsdagssamkvämen hade varit livligt besökta och att föreningens medlemsblad återkommit i nytt skick.

Årsmötet fastställde styrelsens förslag angående avgiftsbefrielse i vissa fall. Förslaget var: "Befrielse från att erlägga medlemsavgifter bör som regel icke medgivnas. Styrelsen bör dock erhålla bemyndigande att i ömmande fall, oberoende av åldersgräns och efter särskild hänvändelse till styrelsen för visst år befria medlem från skyldighet att erlägga avgift".

Kassarapport och revisionsberättelse förde drogs i vanlig ordning med full och tacksam ansvarstribet som följd. Sedan styrelse, vars sammansättning framgår på annan plats i tidningen, valts samlades årsmötesdeltagarna på underofficersmässen, där den goda

maten och den kamratliga samvaron förgyllde kvällen.

Den 29/5

Styrelsemöte avhölls på msl Munter, som välvilligt ställts till förfogande av ordföranden, varvid bl. a. förekom: upptogs frågan huruvida föreningens 25-årsjubileum, som inträffar under år 1961 borde firas. Samtliga närvarande ansågo att högtidsdagen skulle firas och föreslog såsom lämpliga dagar den 7/5 eller 14/5 1961.

Jubileumsnumret av KA-fyren kommer att utgivas i god tid.

Såsom arbetsutskott valdes.

Öv. H. Lange, förv. Odkrans, flj Knöös, herrarna Hofving, Boberg, Köppman och Hedberg. Arbetsutskottet äger härutöver kalla medlemmar för vissa uppdrag. Förslag till program, inbjudan av gäster, plats för jubileumsmiddag, eventuella minnesplaketter samt finansiering av högtidligheterna m. m. skall av arbetsutskottet inlämnas till styrelsen under år 1960.

Övrigt.

Eventuella förslag till program, finansiering m. m. av föreningens 25-årsjubileum kan av medlemmar skriftligen insändas till sekreteraren före den 1/11 1960.

Till sist.

Tyvärr hava årsavgifterna för ett stort antal medlemmar ännu icke influtit, varför vi änyo vädjar att avgiften för år 1960 snarast insändes till postgiro 45049 Kustartilleriets kamratförening i Göteborg.

Kamratföreningens styrelse:

Ordförande: Överste Henrik Lange
1:e vice ordf.: Överste Sixten Gråberg
2:e vice ordf.: Förvaltare O L Redmo
Sekreterare: Förvaltare Gustav Odkrans
Skattmästare: Lagerchef Ivan Köppman

Klubbmästare: Vaktmästare O Boberg
Ledamot utan särskild funktion: Maskinmästare C A Hofving
Suppleanter: Köpman A Jansson och f. d. lokförare P O Callermo

LÄNGS STADENS

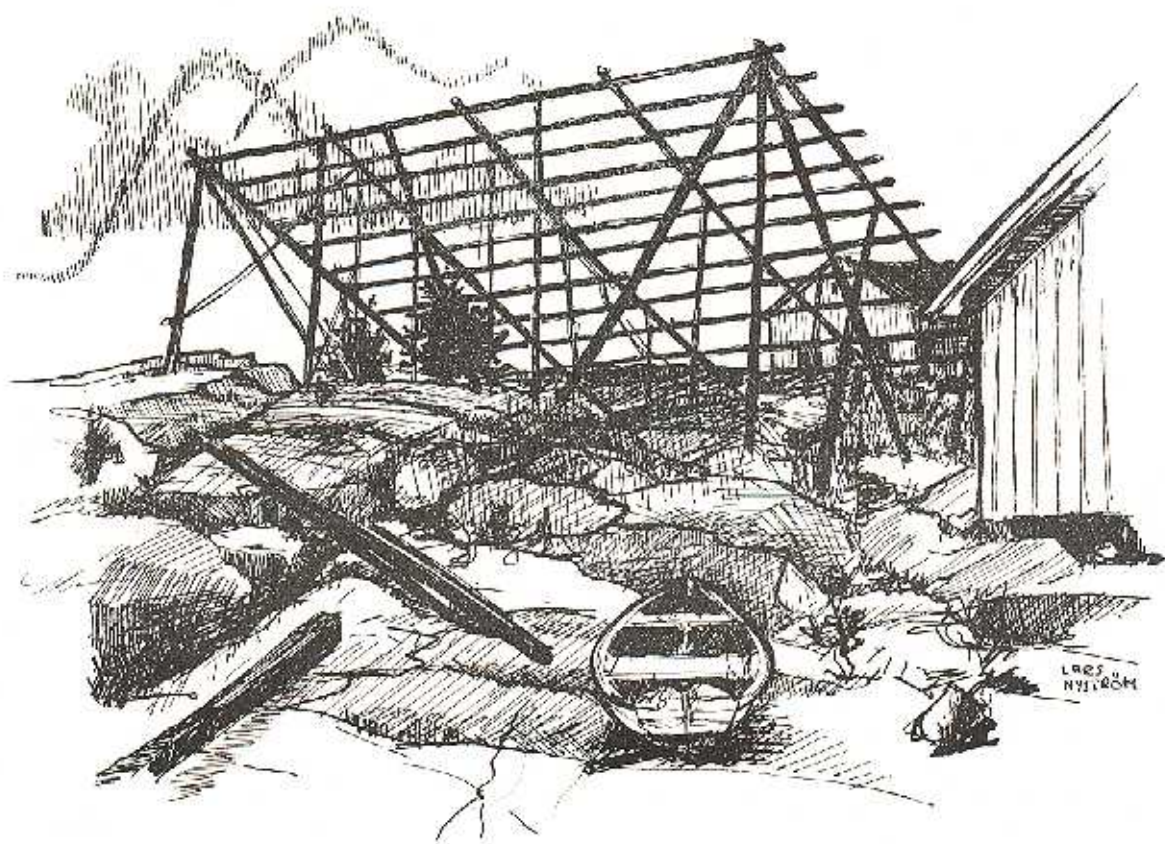
GRÄNS MOT HAVET

Text och teckningar Lars Nyström.

Likt en solljäder öppnar sig Göta älv mot havet och just i dessa gränstrakter mellan stadens utsträckta armar och friare vatten, med skärgård och hav, sträcker sig en linje fylld av minnen från flydda tider. Grå lortutid, gamla kulturbygder och historisk mark ligger uppträdda som på ett pärlband och här kan man följa människors kamp och utveckling sekler igenom.

I söder sträcker, långsträckta istidsblankt, slipade åsar sig ända ned mot vattnet. Krypande ljung, enstaka enar och ringlande gårdsgårdar ger landskaper en ödslig karaktär. Men i dalarna är jorden bördig och jordbruket lever ännu kvar inom storstadens gränser. Det är Önnered som här spritt ut sin bebyggelse i en trakt fylld av boplatser och rösen sedan sten- och bronsåldern, vittnande om att här har människor levat och verkat i många tusen år. Men inte bara jorden ger näring. Spretande torkställningar, uppspända nät, doft av tjära och läng berättar också om båtar och män som nu, långt ute till havs, söker skörda av havets skimrande silver.

Längre mot norr ligger Fiskhäck. Bergen är högre, landskapet dramatiskare och vattnet friare men även här ligger rösen tätt och föraaktat bygden i svunna tider. Ammars är fisket mest dominant och fiskeflottan stor. Varv och verkstäder en oanlagd

kaj med fryshus har också att förtälja om ett samhälle i utveckling. Det är Göteborgs stad som här gjort investeringar att bereda plats åt en allt modernare och större dimensionerad fiskeflotta. En ny småbåthamn är också under planering, men än så

länge finns rester kvar av den gamla fiskhamnen med sjunkna och gistnade prämar, bärande underligt vindlande bryggor, och på själva udden mot havet ligger foctfarande en klunga sjöbodar utslängda, betäcktligt miss handlade av väder och vind.

Så ut över vattnet mot Saltholmens yttre skär som innanför sina knallar här storstadens långa tentaklar med moderna villor, spårvagn, badhus och allt. Men utanför sträcker skärgården

ut sig. Här ligger en hel serie av småöar och skär, Lerholmen, Kopparholmen, Svinholmarna, Stöckholmen och Hunneskär. Säkerligen gamla bekantningar allihopa, där alla vikar och skrevor är lika kända, som de lurliga stenar och undervattensgårdsgårdar som här ringlar sig mellan öarna och en gång utgjorde en effektiv spärr och ett viktigt led i Göteborgs försvar. Inte urgör väl öarna här, i den mån man får besöka dem, något lockande utflyktsmål och ändå finns mycket att finna för dem som mödar sig därom. Skärgårdens alla finaste flora växer i skrevor och vrår, till och med den vajande Strandrägen finns representerad bland eustaka bestånd av Strandkål, lysande Teft och, nu på hösten, stora buskage av den vackra marina Astern.

Här stryker också farleden och pulsåden till Göteborg tätt förbi, ständigt bärande sin ström av båtar, på resor till främmande länder och hav.

ERIKSBERGS

MEK. VERKSTADS AKTIEBOLAG

Det måste löna sig att arbeta säger

FOLKPARTIET

Billeruds Aktiebolag

SÄFFLE

TRÄVAROR
CELLULOSA
PAPPER

KUNGSSTENS GLASMÄSTERI

Långedragsvägen 28 Tel. 29 03 75
utför. allt inom yrket

ERIK NORDSTRÖMS SPECERIAFFÄR

Grimmeredsvägen 86 Tel. 29 02 46
REKOMMENDERAS

APOTEKET VIPAN

Långedragsvägen 134 Tel. 29 34 85

säg det med blommor
från

KUNGSTENS BLOMSTERHANDEL

Långedragsvägen 9
Tel. 29 02 34

HAGENS UR & OPTIK

Långedragsvägen 72, Tel. 29 02 31
Utprovning av glasögon, förstklassig service
Moderata priser

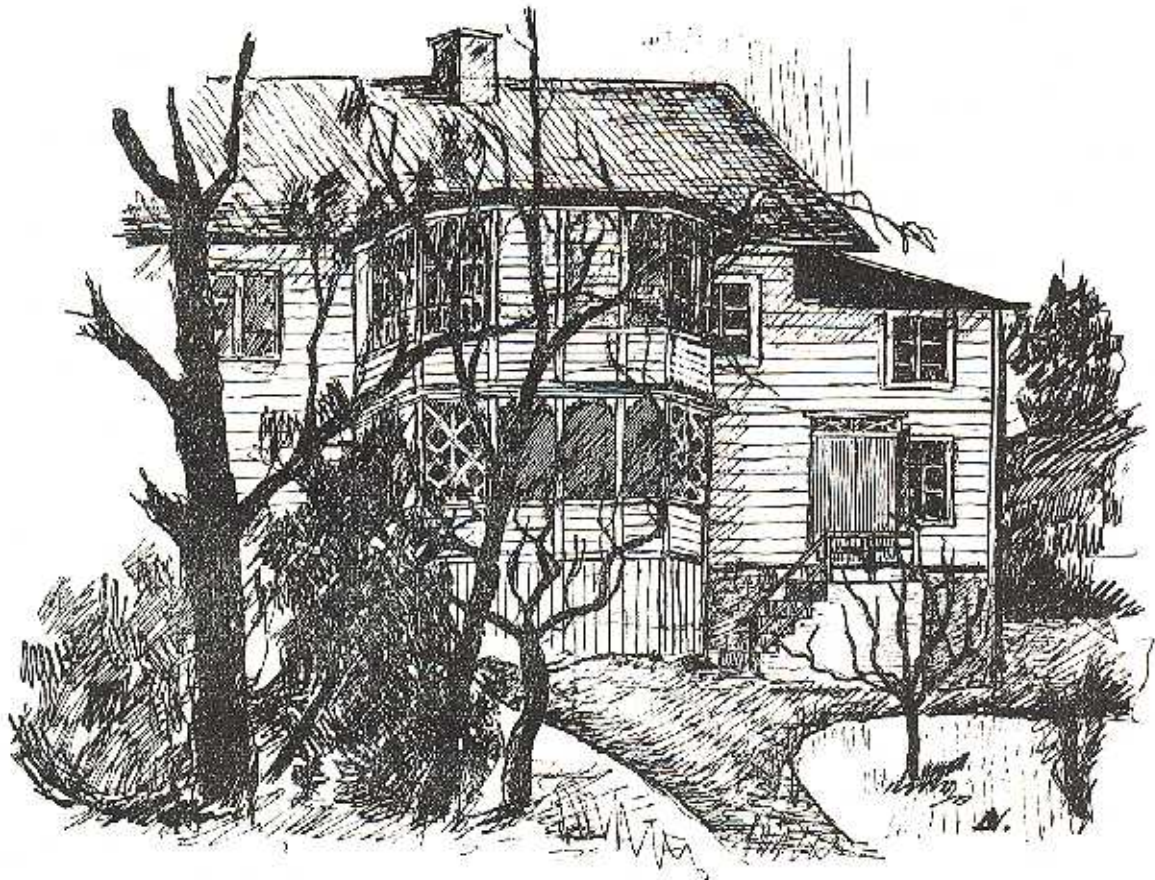
MÄRDGATANS LIVSMEDEL

Mårdgatan 12 Tel. 29 03 02
rekommenderas

Pärnan bland skärgårdens öar, stora Asplulmen, får vittna om ofredens år när danskar förgäves sökte inta vår stad och härifrån belägrade den stolta fästningen på Älvsborgsfjorden och här står också bland alla ängens blommor gravstenar kvar, talande sitt tysta språk om soldaterns sista öde. Men också annat finns att se. På östsidan öm lyser nyponbuskar röda av bär mot resterna av det stora silsalleriets vittrande stengrund och berättar om en epok, med sjudande liv och verksamhet under de stora sillperiodernas år.

Vid nästa steg mot norr kommer vi åter till land och en trakt, händelsefyllt nog att fylla en hel bok. Nu dånar sprängskotten och grävskoporna går rasslande fram likt retade forntidsdjur att röja ny mark för den växande industrin i det urgamla Arendal. Mycket har försvunnit, men än ligger gästgiveriets byggnad sen 1500-talet kvar med doft av svunnen tid, där vägen till Älvsborg gick genom dess matsal, och fångkedjors rassel ljudande i trapporna. Och i dalen mellan bergen finns ännu villor, återspeglade den Oscarianska glansen som det förnåma Göteborg en gång skänkte dessa trakter.

**A. B.
BANAN-KOMPANIET**
Göteborg

AKTIEBOLAGET
AUTOMAGNET
ALLT BILELEKTRISK
GÖTEBORG

På
"HANTVERKET"
finns det trevliga lokaler för kamrat-
träffar och andra sammankomster.
Och restauranten ligger mitt i
Vasastaden, Erik Dahlbergsgatan 3.
Tel. 11 61 04.

HELGE FRANZÉN

Tobak & Kortvaruaffär
Glasmästaregatan 10
Göteborg Tel. 20 49 05

FRISERSALONGEN

KONSUMHUSET
H. Benjaminsson, Kåringberget
Rekommenderas

GASTON PETERSSON

URAFFÄR
Wieselgrensplatsen 27 Tel. 22 41 77

APOTEKET MARSTRAND

Inneh. Ingrid Nilsson

Blomsterhandeln LINNÉA

Nils Ericsonsgatan 23
Tel. 13 35 30

Filial: Blomsterkiosken, Centralen
Tel. 15 25 07

S. O. HAGLUNDS

SMIDESVERKSTAD
Längedragsvägen 110
Tel.: 29 00 92, 29 20 92

**RESTAURANT LORENSBERG
FLOOR-SHOW**

dans
måndag, tisdag
torsdag, fredag
Tel. 17 65 20

NÖJDS KONDITORI

Piongatan 3 Tel. 29 38 13
REKOMMENDERAS

JOZO

Paketsaltet med den
rätta jodkvantiteten

AB GÖSTA LARSSONS JÄRNAFFÄR

Längedragsvägen 59 Tel. 29 20 60

STENBERGS SPECERIAFFÄR

Längedragsvägen 50 Tel. 29 00 98
specerier konserver
tobak

LENNART SVENSSONS

KONFEKTYRKIOSK
Bohus-Björkö Tel. 79 10 77

Tokyo - Hongkong - Bangkok

I svenska kommissionen i Korea tjänstgjorde sommaren 1955 i staben ett befäl som i det civila arbetade i SAS resbyråavdelning för fjärran östern. Vi hemvändande var inte sena att använda oss av vår kollegas kunskaper om hur hemresan skulle läggas upp. Ingångsvärderna var goda med sparade traktamenten, lång ledighet och en flygbiljett från Tokyo till Stockholm som gick att laborera en hel del med.

Ett råd följde vi, nämligen att åka till ett fåtal platser och länder och där stanna längre tid. Platserna borde väljas med hänsyn till tillgång på luftkonditionerade hotellrum, klimat i övrigt m. m. Min hemresa kom därför att i stort beröra de tre städerna i rubriken. Då jag i denna artikel endast kommer att tala om dessa innebär det inte att de var det enda jag såg i det landet, de var baser för utflykter till andra trakter och sevärdheter runt om.

Affisch i Tokyo. (Är det val?)

Tokyo — denna stad ger ett fullt modernt västerländskt intryck i sina centrala delar. Ett sjudande liv i centrum med vad som hör till ett city-område. Stadens utkanter och förstäder var av rent japansk karaktär. Japanen vill äga sitt lilla frohus med en minimal trädgård. Detta innebär för stadens myndigheter stora problem då staden sväller ofantligt med 3—400000 personer årligen. Dessa stadsdelar med småhusbebyggelse var emellertid gråa och ointressanta. Japan är världens största fiskerikation och i dess huvudstad med 8 å 9 miljoner invånare är naturligtvis fiskhamnsauktionerna av enorma dimensioner. De tillgår i stort som i Göteborgs fiskhamn dock med den skillnaden att auktionsförrättningen tillgår på en dialekt från 1600-talet som endast försäljare och

uppköpare behärskar efter några år i yrket. Liknande stora auktioner försåg Tokyo med grönsaker, blommor, ris, kött etc.

I cityaffärerna var priserna fasta, s.k. "iron-prices". I utkanterna av staden och på vissa fasta marknadsplatser var emellertid ett långt pokulerande nödvändigt innan ett köp klarades av. Den orientaliske köpmannen anser att detta köpsläende och möjligheten till en kamp med kunden är ett livsvillkor och är inte alls road av en europé som ovcstande om en varas värde betalar på första bud.

Ris och fisk, som smakade utmärkt, var de gängse maträtterna på de japanska restauranterna. Detta nedsköljdes med gott starkt öl och sake ett 25-procentigt risbrännvin. Då och då behövde man fylla magen med en rejäl biffl och då besöktes någon av de talrika amerikanska mässarna.

Då augustivärmen blev för tryckande i Tokyo tog vi tåg eller buss till havet eller upp i bergen. En resa jag planerade till Fuji gick emellertid om intet. Detta världens mest avbildade berg som iatar en central plats i japanens liv och religion kan endast på grund av väderleksförhållanden bestigas under 14 dagar i augusti. Denna period kom en dimbank just då några svenskar och jag var på väg upp till

Grönsaksauktion.

toppen av berget. Den utflykten blev helt misslyckad och dimman lättade inte förrän vi lämnat berget.

Hongkong — en reminiscens från brittiska samväldet i Fjärran Östern. Staden är en kronkoloni och åtnjuter därigenom många skatte- och tullförmåner. Ett område stort som Orust och Tjörn med 3 miljoner invånare. Det var ett sjudande liv på gator och i hamnen. Hela floran av djonker och sampaner låg vid kajerna. Hongkong är skräddarnas stad. Allredan i Korea hade jag kontakt med skräddarfirmer i Hongkong, så när mitt plan landade på flygplatsen tog firmans representanter hand om mig och mitt bagage. Mitt hotellrum såg ut som en ekiperingsaffär. Halva firmalagret låg staplat runt om i sängar och mättagare stod klara och mätte runt och tvärs medan smågrabbar deciperades i tygerna. Allt för snabb service och för att behaga kunden. Efter 6 timmar hade jag en tweedkostym (provades

Marknadsgata i Tokyo.

efter 3 timmar) och dagen därpå i 2 dussin sydda skjortor. Allt detta till otroligt låga priser.

Kineserna bor alltid mycket trångt. Affärer och hantverk göres och utföres på trottoarerna. Därför användes gatan för gående och rickshor. Någon biltrafik kan inte förekomma i kineskvarteren. I Hongkong påminner livet i city om Tokyos och i övrigt var likheten stor beträffande klimat, mat och liknande. Det är lätt att ta sig till Macao från Hongkong. Man beställer en hytt på båten och vaknar på morgonen i Macao. En liten förfallen och sömnig provinsstad är denna portugisiska koloni. Kl 10 på morgonen öppnades spelsalarna och sedan fortsatte rouletterna och tärningarna tiff sent på natten. Insatserna var små för

Färsk Fisk

Fina Fisken

Svensk Andelsfisk

Telefon 17 46 80

Allt i radio-
och svagströms-
detaljer

AB Radiomateriel

Trädgårdsgatan 6, Göteborg C, Tel. 17 11 55

Maskiner för
sömnadsindustrien

FORSBERG & KATO AB

Tomtebogatan 38, Stockholm

Tel. 34 59 05

FARTYGSUTRUSTNINGAR
RICGNINGSVERKSTAD
SVERIGES STÖRSTA
SEGELSÖMMERI

HASSES

SKEPPSFOURNERINGS AB
GÖTEBORO

Huvudkontor och verkstäder:
Lotsgatan 8 Göteborg. Tel. 124229
STOCKHOLM MALMÖ

Eklandagatan 8 Göteborg S. Tel. 18 47 00

AGATV

*Spriker trissel
samlar familjen*

Prima KOTT, FLASK och
CHARKUTERIVAROR i parti från

**SVERIGES
SLAKTERIFÖRBUND**

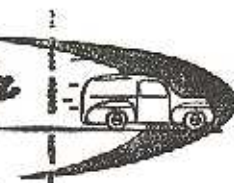
GÖTEBORG

Tel. 19 25 70

AB Budbyrå

Erik Dahlbergsgatan 8
GÖTEBORG C

Tel. 137687, 134476, 118702

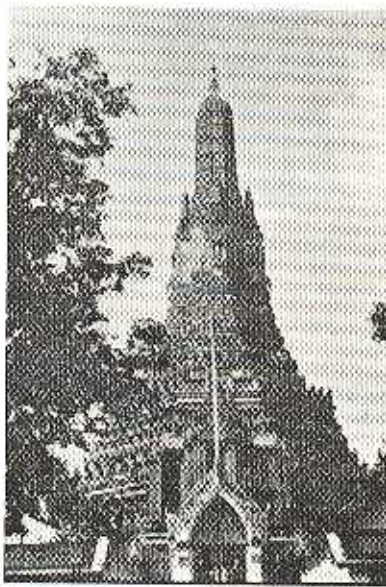
gemene man som tjänar dåligt i denna del av landet.

Bangkok — Thailands huvudstad gjorde efter vistelsen i Tokyo och Hongkong ett närmast lantligt intryck. Livsrytmen var en helt annan och man fick under vandringarna i staden ett begrepp om religionens stora betydelse för folket. Bangkok har en oändlig massa tempel i pagodstil. Dessa är till största delen utnyttjade för gudstjänst eller är munk- och prästseminarier. Thailändarna lever till största delen i sankt områden och är hänvisade till trafik på kanaler och floder. Bangkok

har en stor del av befolkningen boende i en stadsdel utan gator. Huvudkanalen är marknadsplatsen, och den erbjuder ett mycket livligt skådespel med färger från alla frukter och grönsaker blandat med dessa tusentals småkanaker och busgrabbar som sam överallt. "Floating Market" är också känt som Bangkoks största sevärdhet. I Bangkok kan man köpa en del av landets produkter mycket billigt. Orm- och krokodilskin får man från de talrika reptilerna i djungeln och sumpmarkerna och detta är grunden för en stor läderindustri. Silver och ädla ste-

nar finns i bergen. Dock är kanske handverksprodukten från dessa råvaror mer originellt orientaliska än varkra i våra ögon.

Det var emellertid trots hettan och regnandet en behaglig vecka i Bangkok. Thailand är nämligen ett land med tillräckligt med föda för sin befolkning och den som vill arbeta kan alltid få jobb. Därför är thailändaren glad och trivsamt att umgås med och Bangkok blev en lämplig slustation före återkomsten till Sverige.

Tempel i Bangkok.

Buddabilden i Kamakura och författaren. (Obs jag står främst).

IDROTT

I skuggan av olympiaden, där för övrigt KA 4 var representerat genom furir Bernt Nilsson i simning, har en och annan idrottstävling gått av stapeln med personal från KA 4 som deltagare. Först kan nämnas marinmästerskap i båtrodd där KA 4 blev överlägsen segrare. Slupstyrare var sergeant Georg Gustafsson med rod-dare ur maldivisionen.

Vid kustartillerimästerskap i båt-tjänst blev KA 4 överlägset bäst och erövrade vandringspriset för 1960 skänkt av Kvinnoförbundet för Sveriges sjöförsvaret. Bland resultaten kan nämnas att fänrik Brix på ett före-

dömligt sätt axlat kapten Sprakaras mantel i bårsegling. Han vann officersklassen och när sergeant Sverre Larsson senare vann underofficersklassen i samma gren var triumfen fullständig.

Vid Volvostafetten ute på Hisingen var KA 4 väl representerat med 3 lag. Seniorlaget med elever från befälsskolan blev bäst i hela tävlingen och vann alltså militärklassen. Oldboyslaget vann sin klass.

I DM-budkavlen i orientering gjorde de strönga "gamlingarna" Gustav Lundberg, Gunnar Jansson och B. A. Larsson en finfin insats. De vann

oldboysklassen med bred marginal sedan B. A. på sista sträckan gjutit en fantastisk löpning.

Bäste idrottsmannen på KA 4 under 1960 torde annars vara maskinisten Hasse Nilsson, som vid dykningsarbeten utförde en fantastisk räddningsbragd, som gett eko över hela Sverige med framträdande i såväl radio som TV. För det mod och den skicklighet, som Hasse Nilsson visat vid räddande av människoliv har han tilldelats regementets förtjänstmedalj i guld.

De vackraste tapeterna

kommer från

Engelska Tapetmagasinet

V. Hamngatan 14 (mitt emot Släcks)

Tel. 13 23 92, 11 98 50 - Göteborg C

Gör kamratfesten festligare med ARLAGlass!

Dekorerad ARLAGlass kan Ni beställa i frukt- eller livsmedelsaffären — odekorerad kan Ni köpa direkt ur butikens fryssbox.

Dekorerad eller odekorerad — ARLAGlass är alltid lika ljuvligt välsmakande.

Välj - runmärkt
GRÄDDGLASS

Englunds Konditori

Långedragsvägen 160 — Tel. 29 08 04

Rekommenderas för sina läckra bakverk

Hansens Konditori

Skogsrydsgatan 23—25 Göteborg V

Tel. 29 42 45

Goda Bakverk

Egen Tillverkning

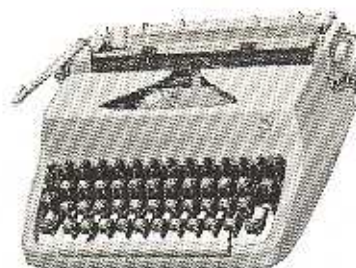
REKOMMENDERAS

PAT. skyddsboxar för propelleraxlar
förstklassigt metallgjuteri

AB F. R. Cederwall & Söner

Stampgatan 24 Göteborg C

Tel.: 15 27 95, 15 27 96

FASIT P

den svenska

RESESKRIVMASKINEN

AB Åtvidabergs Industrier

O. Hamngatan 30 Göteborg

Tel. 17 24 20

Nedannämnda firmor äro anslutna till

Göteborgs

Automobilhandlareförening

Berg & Co AB, Motorfirma Bengt, Backavägen, Box 835	23 53 40
Bil & Truck, AB, Odinsl., Odinspl. 9	17 27 00
Blohm AB, Motorfirman Malte, Odinsplatsen 2 A	19 20 50
Folkbilar AB, Norra Larmgatan 11—15	11 10 54
Förenade Bil AB, N. Hamngatan 32 ..	17 27 95
Göteborgs Motorcentrum, AB, Konserthuset	16 43 01
Janson AB, Automobilfirma Ragnar, Kaserntorget 9, Göteborgsvägen 133	17 48 90
Lecab AB, Mölndalsvägen 89	20 02 70
Lindahl & Co, Automobil AB, Östra Hamngatan 19	17 05 35
Lundberg AB, C. Ivar, Prärfästeg.	45 10 36
Lundéns Bil AB, Friggagatan 8	19 70 30
Motorami i Göteborg AB, Malmsjögratan 4, Avenyen 37	25 00 90
Motorverken AB, Odinsgatan 6—8 ..	17 50 60
Nyqvist AB, Automobilfirma Per, S:t Eriks torg 3	20 02 10
Peterson Bil AB, C. F., Burggreveg. 25	19 02 90
Philipsons i Göteborg Bil AB, Göteborgsvägen, Mölndal	40 04 20
Ranch, Motorfirma Uno, Karl Gustavsgatan 25	13 71 89
Succia Motorbolag, Riddaregatan 4 ..	19 20 25
Wallin AB, Automobilfirma HJ, Backavägen och N. Hamngatan 18	23 53 20
Wiklunds Bil AB i Göteborg, S. Vägen 12	20 02 80

Känsö - pärlan i Göteborgs skärgård

en ö med anor

Sveriges på 1700-talet allt mer utvidgade handel med främmande länder medförde att fartygen och dess besättningar kom i kontakt med åtskilliga av de smittosamma sjukdomar som härjade särskilt i trakter med varmt klimat. Den sjukdom, som man fraktade mest var gula febern. Sjömännens beskrivningar över sjukdomens fasor gick till resultat att myndigheterna vidtog stora försiktighetsåtgärder och under intryck av att andra länder i Europa börjat anlägga karantänanstalter, beslöt de svenska myndigheterna följa exemplet.

År 1770 togs det första steget. Då utkom dels en bestämmelse om anläggandet av karantänanstalter och dels ett detaljerat karantänreglemente. Man beslöt att fem karantänanstalter skulle uppföras på lämpliga platser i landet. En av dessa platser var Känsö (Wargö håla), en uthamn i Göteborgs skärgård. I början tycks verksamheten där ha varit av liten betydelse. Visserligen uppfördes en karantänbyggnad, men den övergick snart i privat ägo. Känsö var vid denna tid en kal klippö med brännrotv mossar i dalgångarna. Ön ägdes av Brännö öbor, men utarrenderades, med undantag av rotv mossarna, år 1794 till en handlande Gawin, som hade sitt sillsalteri där.

Kring sekelskiftet härjade gula febern hårt i Spanien. Särskilt åren 1803 och 1804 var ödesdigra. Nästan allt vårt saltförråd hämtade vi från Spanien och på hösten 1804 väntades åtskilliga fartyg från detta land. Myndigheterna blev oroliga och redan år 1805 avslöts ett kontrakt mellan Kronan och Gawin, enligt vilket Kronan skulle få arrendera ön på 40 år. För Gawin blev det en mycket lämplig affär. Sillfisket hade under några år varit på tillbakagång, men trots detta fick Kronan gå med på ganska dryga villkor. De byggnader, som fanns på ön, ansågs inte lämpliga för en karantänanstalt. Man beslöt att uppföra nya lokaler och en styrande myndighet, Quarantäns Commission, förordnades. Denna hade sitt säte i Göteborg och hade landshövdingen som ordförande och bestod i övrigt av conteramiralen Georg de Prese, commerserådet Niklas Björnberg, majoren P. J.

Hjerta, amiralitetsmedicus P. Dubb och köpmannen Tarras.

Dubb var den som fick bära arbetsbördan i de löpande ärendenas handhavande medelst vidlyftiga utredningar och tjänsteskrivelser. Arbetet drog emellertid ut på tiden och först år 1816 kommanderades en arbetsstyrka ur Bohusläns regemente till ön. Den bestod av 120 man och de länge planerade arbetena sattes igång. Man gjorde utfyllnad i det grunda vattnet och på dessa byggdes husen. Varje hus var i sig själv en liten ö och förbands med de övriga genom små välvda vindbryggor. Man hade tagit karantänansaltan i Marseille som förebild. Själva byggnaderna fick svensk herrgårdsstil och uppfördes ovanligt gediget och ståtligt. Redan det första året uppfördes fem nya större och några mindre byggnader, bl. a. Känsö torn. Detta placerades på öns högsta topp och var avsett att tjänstgöra som utkikspåls. Efter ett och ett halvt års arbete hemförlovades arbetsstyrkan och myndigheterna tycktes vara mycket nöjda även om arbetena inte var riktigt färdiga. Därför kommanderades en ny arbetsstyrka till Känsö, denna gång ur Elfsborgs regemente och bestod av 60 man. Arbetena slutfördes och den 30 november 1818 kunde arbetsledaren och militärbefälhavaren, major Jac Forsell (farfar till hovsångaren och förre operachefen John Forsell) rapportera att karantäninrättningen var färdig.

Under de två åren hade man byggt lasarettet eller pesthuset, Observations-sjukhuset med det viktiga Kommunikationsrummet, Convalescenthuset, Mönstringshuset samt dessutom böningshus och magasinlokal m. m.

Rörande Kommunikationsrummets urnyttjande anför Dubb ord för ord: "Då t. ex. karantänmästaren var e m ditgår för att avlämna provianten för påföljande dag, öppnar han fönstret för att utvärda vad av syrånkor ännu kan vara kvar uti rummet, sedan bära proviantpersedlarne eller andra rekvi- rerade varor, ingå och avlämna dem. Då sådant är verkställt inhämtar han uti en blecklåda de rapporter och rek- visioner, som läkaren där avlämnat, väl genomblötte med vinättika, upp-

hängda över suören till avdrysning samt avlämnar efter sig de brev eller förhållningsordres, som äro ämnade Pesthusläkaren eller andra personer uti lasarettet. Därefter innan han utgår och väl låser dörren framsätter han de rökverksmaterialier, vilka Pesthusläkaren skall blanda tillsammans, när denna är sinnad att gå därifrån.

Sedan karantänmästaren detta verkställt, låter han nedsläppa vindbryggan mellan lasarettet och observations-sjukhuset samt med klockringning gi- ver dem uti pesthuset tecken att avhämta varorna uti kommunikations- rummet.

När pesthusläkaren låtit avhämta vad som på lasarettets behov uti detta rum var inlagt, igenstängt fönstren som karantänmästaren öppnat för väd- ringen och kvarlämnat sina och ekono- mens rekvisitioner och rapporter, sam- manbländar han de av karantänmä- staren framställda räkningmaterialier- na och tilläser dörren efter sig samt ringer för att påkalla vindbryggans upphissande och tillåsning".

Besättningen på Känsö bestod nu av en karantänbefälhavare, en karantänsläkare, en kassör, en materialför- valtare, en sekreterare, en underoffi- cer, en vaktmästare, 16 karantänssol- dater och 4 matroser. Till karantän- soldater uttog man invalider. Karantänsläkaren hade tidigare vid behov seglat ut till Känsö från Göteborg, men nu fick även han fast bostad på ön. Det stora antalet man, som fanns på Känsö, medförde att man fick inrätta en krog. Den förestods av jaktlöjtnant Rydell och byggnaden, Rydellska hu- set, finns ännu kvar.

På Känsö uppfördes ett batteri med fyra kanoner, som hade till uppgift att upprätthålla ordningen i hamnen. Detta utökades senare med 8 sexpu- diga kanoner, som fanns kvar till mit- ten av århundradet, då de överfördes till Nya Varvet. Frekvensen vid Känsö karantänstation var mycket ojämn. Karantän debut gjordes av galascen Dorothea, som kom från Malaga år 1805. Under de tre första åren erhö- ll 204 fartyg karantän och kontrollen var redan från början mycket nog- grann. I 1807 års karantänreglemente stadgas bl. a. att då någon sjuk för-

PISKNING sker maskinellt, varvid mattorna utsättes för mindre påfrestning än vanlig handpiskning.

Vi hämta och hemsända på dagen

Göteborgs Maskinella Mattpiskning

Tel. 13 08 90 - 29 32 62. Öppet kl. 9—16
Sprängkullsgatan 19—21

CARL W. ANDERSSON AB

KOPPAR-, BLECK & PLÅTSLAGERI
Lantvårngatan 4, Tel. 14 46 00, 14 86 90
Specialverksstad för arbeten i
Rostfri plåt
Alla slag av **Koppar- & Plåtslageriarbeten**

KUNGSTENS BILVERKSTAD

Varholmsgatan 12 Tel. 12 07 46
utför alla slags bilreparationer

Vid val av **pipa och tobak, kom in till oss.**
Vi ger även råd i piprökningens svåra konst.
Prova våra specialtobaksblandningar.

CARL FR. SANDÉNS EFTR.

Södra Hamngatan 53
Göteborg C - Tel. 13 07 22

C. ELÉHN

TRIKÅAFFÄR

Långedragsvägen 16 Tel. 29 09 28
ALLT INOM BRANSCHEN

PLANNTHINS SPECERIER

Palmgrensgatan 108
Göteborg V Tel. 29 19 23

CHAMPION RADIO AB

Radio- TV-material en gros
Södra Vägen 69 - Tel. växel 20 03 25

GLAS, PORSLIN och
PRESENTARTIKLAR

MAJORNAS BOSÄTTNING

Karl Johansgatan 37, vid Karl Johans kyrka
Telefon 14 28 93

HÖGSBO BOSÄTTNING

Axel Dahlströms torg 3 - Telefon 45 18 94

Vid behov
av alla slags **BETONGVAROR**
Ring

A.-B. Mölndals Cementvarufabrik
MÖLNDAL Tel. Vaxel 2/20 50

Underredsbekandling

utföres under garanti snabbt och billigt

ÅKES UNDERREDSBEHANDLING

Kruthusgatan 1 D - Tel. 19 14 02

ERIK ANDERSSONS PLÅTSLAGERI

Långedragsvägen 51 - Tel. 29 40 66
Utför alla förekommande arbeten inom branschen

SMÖRGÅSCENTRALEN

Gyllenkroksgatan 17
Stans äldsta specialfirma
Ring 18 10 75, 18 43 07
Vi sänder: Smörgåsar, Snittar,
Sandwiches, Landgångar
Specialité: SANDWICHESTARTOR

EKEBERGA VILOHEM

inneh.: Nils Mohlén
Ångskärrsgatan 15 - Telefon 29 26 28
GÖTEBORG
Spårväghållplats: Kåringberget

H. SJÖGREN SPECERIER

Kåringbergsgatan 11, Tel. 29 11 24
Rekommenderas

AXEL GUSTAVSSON PLÅTSLAGERI

Spinnmäslaregatan 5
Tel. 15 23 11
Utför allt vad till yrket hör

Följ **REGEMENTETS** Stolta Traditioner
köp EDRA ringar hos
Hovjuvelerare K. ANDERSSON
Ö. Hamngatan 41

flyttas till sjukhuset "skola håren tätt vid huvudet avklippas samt huvud och ansikte tvättas i ättika eller uti havsvatten, innan han liggande i sin korg nedsläpps uti båten, som sedan lägges till uti öppningen inunder sjukhuset, varefter han med lissmachin ur båten upphissas uti badrummet och där utan att med händerna vidröras ned-sändes med koj och kläder uti badkaret; under badningen lossas med krokak och skärande verktyg kläderna från kroppen, så att den sjuke efter tio å femton minuter kan därutur allt med den tillhöriga försiktighet, som föreskriven och anbefalld blivit, upp-tagas, torkas och gridas med ättika samt vidare förflyttas till det för honom utsedda sjukrummet, där han ge-nast får sin säng med de nödiga inventariepersedlar, som för varje säng finnes utsatte uti Arméns Flottas sjuk-hus Reglemente".

På 1820-talet sjönk de karantän-behandlade fartygens antal, så t. ex. kom 1826 endast ett fartyg till ön.

Fem år senare ökades frekvensen ånyo och år 1832 ankom 442 fartyg. Anledningen var inte längre gula febern utan kolera, som vid denna tidpunkt härjade i England. Till Sve-rige kom sjukdomen 1833 och vid åtskilliga tillfällen vårdades kolera-patienter på Kängö senast 1909 och 1911. Sedan ruschen på 1830-talet klarats av blev det betydligt lugnare på Kängö och i slutet av 1800-talet var det åtskilliga år som inte ett enda fartyg behövde besöka ön.

Kängö ändrade under årens lopp helt utseende. I dalsänkorna planterades träd av olika slag och i den största dalen skapades en imponerande vildpark, grundlagd av Jac Forsell. Där kan man än idag njuta av den säregna växtligheten. I parken finns en granitvård rest till minne av Oluf Eriksson, anställd på Kängö som post-man, men kanske mera känd som fader till de berömda uppfinnarna John och Nils Eriksson. Inte långt från minnesstenen finns ett litet "lust-

hus" där det påstås att Viktor Ryd-berg, som under en tid var informator för karantänchefens barn, skall ha suttit och skrivit Singualla. I en av de vackraste dalsänkorna anlades en kyrkogård, som invigdes 1840 och där många av de män, som tjänstgjorde på Kängö ligger begravda.

På grundval av en utredning gjord av professor C. Skottsberg meddelades år 1936 förbud mot olovligt beträ-dande av ön, bl. a. för att skydda dess delvis egenartade flora.

Anstaltens siste fast anställde läkare avgick år 1922. 1934 överfördes för-valtningen av Kängö från domänsty-relsen till försvarets förvaltning och underställdes kommandanten i Älfsborgs fästning, sedermera chefen för Göteborgs kustartilleriförsvaret. Kängö har främst efter krigsuthrottet 1939 utnyttjats som en av kustartilleriets ytterförläggningar i Göteborgs skär-gård.

Kamratföreningen kallar Dig

Kustartilleriets Kamratförening
i Göteborg

Kustartilleriets kamratförening i Göteborg inbjuder härmed nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl fast anställda som värnpliktiga till medlemskap i föreningen. Anmälan om inträde kan ske genom att insända nedanstående formulär till sekreteraren under adress KA 4, Göteborg V. Årsavgiften är 5 kronor. Föreningens postgiro är 43049.

Föreningen, som är opolitisk, har till ändamål att utgöra en förenings-länk mellan nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl fast anställda som värnpliktiga, värda kustartilleriets och Älvsborgs fästnings traditioner samt befordra ett gott kamratskap genom en fri och otvungen samvaro på gemensamma minnens grund, samt befrämja byggandet av sådan verksamhet, som kan vara av gemensamt intresse för föreningsmedlemmarna.

----- Klipp här -----

Fullständigt namn .....

Adress .....

Titel ..... Födelseår och dag .....

Vi hedra och hylla kamrater som jubilerar.

1960:

65 år

Förman Ragnar Andreasson 25/8

60 år

Förvaltaren Carl Crouholm 3/9

1. halvåret 1961:

70 år

Frisörm. Charles Andreasson 12/3

Maskinarb. Erik Bergström 24/5

Landskansl. Allan Dahlbom 27/1

Lökförare Arvid Holmberg 28/2

Lagerchef Ivar Kuppman 14/6

Polisman K. A. Lawner 18/1

Linjeförman Fritz Magusson 11/3

Offertchef Frithiof Petersson 25/3

Lagerm. Vilhelm Samuelsson 2/6

65 år

Verkm. N. M. Andersson 17/2

Packhuskarl Charles Andreasson 15/3

Vaktm. Algot W. Skoglund 22/6

60 år

Reparatör Hjalmar Andersson 6/1

Hand. Gunnar Larsson 29/6

INRYCKNING 1960

1. De första stegen genom kaserngrindarna är tveksamma och undrande: "Ska jag låta hoppet fara?"

2. Vägvisning i samband med behörighetskontroll.

3. Mötet med ex 1 blev pappersexercis.

5. Men oh vad tungt och mycket!

4. Snabb utprovning i beklädnadsförrådet.

6. Inte slut än, gasmask och vapen ingår också i utrustningen.

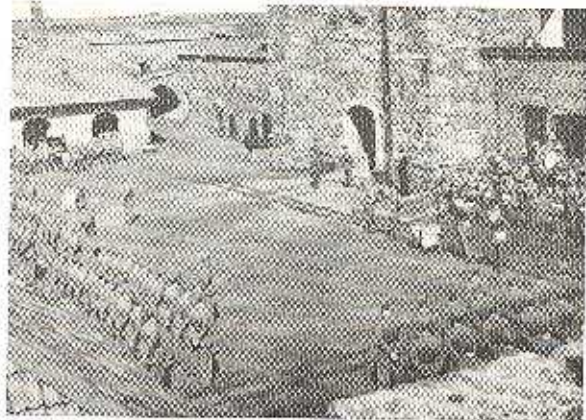
7. Mat passades också in.

8. Ibland blev det väntan och köbildning, vilket många skämtsamt inryckande påstår vara den enda bildning som förekommer i det militära.

9. Hur skall allting få plats i skåpet?

10. Krigsmans erituran på Älvsborgsön är en stämmingsfylld ceremoni för varje nyinryckt.

BTH och MULLARD

ELEKTRONRÖR - HALVLEDARE
KOMPONENTER

TELEINVIST AB

Rosenlundsgatan 8 - Göteborg

Tel. 13 51 54, 11 61 01, 13 13 34

AKTIEBOLAGET GERHARD OVING

Värmeledningar, Gas-, Vatten- och
Avloppsledningar, WC- och
Badrumsinredningar

Kontor och verkstad:

Sprängkullsgatan 19 A

Tel. 11 28 00, 11 41 80,

„ 11 38 15, 11 46 55

Redaktörens spalt.

Så är då sommaren 1960 ett minne blott. Ett ganska regnigt sådant, men ändå så minns vi bara det soliga, vi glömmer det trista och dystra. Militärt på något vis.

*

Det är oroligt på sina håll ute i världen. Det talas om att ett kustartillerikompani skall uppsättas för att inom FN göra sin insats i Kongo.

*

Skolorna har börjat igen. På KA 4 har många klasser ryckt in. Repmanad. För det last anställda befälet en ansträngande månad, vad de inkallade rycket vet vi inte än, men vi hoppas de känner att de är välkomna och förstår att stabbefälet gör vad de kan för trivseln och att månaden skall bli så effektiv och lärorik som möjligt.

*

Hur många av de inkallade vet om att kustartilleristerna inom Göteborgs kustartilleriförsvaret har en kamratförening? På annan plats i tidningen finns en anmälningsblankett, gör slag i saken nu och bli medlem. Välkomna, vi har trevligt på våra möten!

*

Upplivande av minnen från militärtiden har alltid räknats vara nöjsamt och uppfriskande. De får med tiden ett särskilt skimmer över sig samt lockar till igenkännandets leende inför dräpliga situationer, ibland också till eftertanke. KA-fyren, som gärna vill medverka att hålla de militära minnena levande, efterlyser nu i sådant syfte lämpliga berättelser för publicering. Passa på innan minnena på grund av årens oföränderliga gång och tidens jäkt förgätas och går förlorade. Särskilt nu inför kamratföreningens 25-årsjubileum och KA-fyrens jubileumsnummer är små bidrag av nämnda trevliga slag välkomna. Någon formell bearbetning erfordras inte, men det är klart, att en helt utskrivet artikel är till god hjälp. Tänk på att bilder förhöjer värdet. Fotografier från beredskapsåren och tidigare är särskilt välkomna. Skicka edra bidrag till redaktören så snart som möjligt, arbetet med jubileumsnumret pågår.

Förvaltare Carl Gustaf Svanberg avled hastigt den 10/5 1960 av en blodpropp i hjärtat. Han var född i Halmstad 1891 och kom i krigstjänst 1911 i Göteborg. Han blev underofficer den 31/12 1918 och befordrades till förvaltare 1944. Tjänstgöringen har huvudsakligen varit förlagd till Göteborg, men även Färösund och Karlskrona var under flera år Svanbergs tjänstgöringsplatser. Bland hans tjänsteuppdrag kan nämnas tyguppbördsman på Älvsborgs fästning under åren 1926—1934, då han också med sin familj var bosatt på Älvsborgsön. 1951 avgick Svanberg med pension som minförvaltare vid Blekinge kustartilleriförsvaret. Han återvände då till sitt kära västkusten och bosatte sig i Göteborg, inte för att slå sig till ro utan fullt verksam, nu i det civila livet.

Kustartilleriets kamratförening lög Svanberg mycket varmt om hjärtat och de gånger han inte deltog i sammanträdena är lätt räknade. Under en följd av senare år var han föreningens skattmästare.

Hans minne lever hos kamraterna.

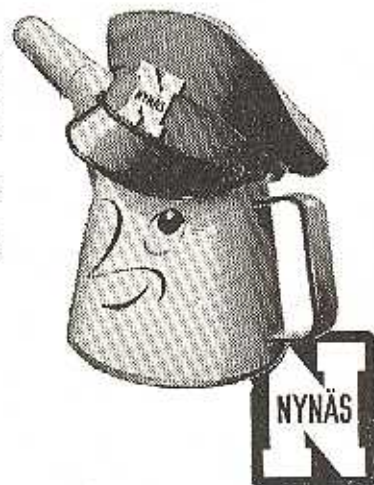
På

"HANTVERKET"

finns det trevliga lokaler för kamratfräftar och andra sammankomster.

Och restauranten ligger mitt i Vasastaden, Erik Dahlbergsgatan 3.
Tel. 11 61 04.

Kör på
NYNÄS
— det
lönar sig

SLÖ motor
 blir åter **PIGG**
 med ORIGINAL
GOETZE

PASSFORMSATZ

Carl Larsson & Söner ^{A/B}

Odinsgatan 19 - Göteborg C

Tel. 19 39 06, 19 39 07, 19 39 85, 19 39 95, 22 80 40

Sopvagnar

Sopkärl

Latrinkärl

Matavfallskärl

Papperskorgar

Maskinfabriks AB

NORRBACKEN

Blomstermåla — Telefon 12 och 54

**ATLAS
 MARIN AB**

levererar

Ekolod - Gyrokompasser

Dieselmotorer - Separatorer

Vinschar - Styrmaskiner

m m

— Utsikt ut till Vinga —

Vi serverar

LUNCH

MIDDAG

SUPÉ

DANS

onsdag, torsdag, fredag, lördag

Festväning för större och mindre sällskap

KUSTGATAN 10 — TEL. 14 45 90

Spärv. 3 (hållplats Timmermansplatsen)

strumpan som håller

I arbetet . . . på shopping . . . på promenad

Överallt är Nivella Favorit den idealiska vardagsstrumpan. Favorit är stark tack vare tvinnat 30-denierngarn och tät stickning. Nu med ny extra elastisk krage av crêpe-nylon.

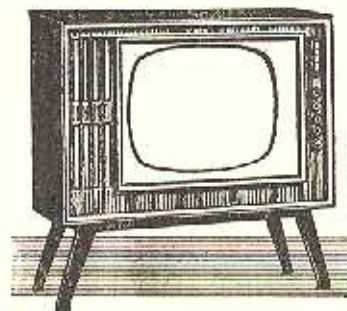
Favorit kostar inte mer än 6.25 inkl. oms. — ett verkligt populärt pris för en sådan kvalitetsstrumpa!

*Köp svenskt när
svenskt är bäst!*

Söndag utan
G-P
ingen söndag

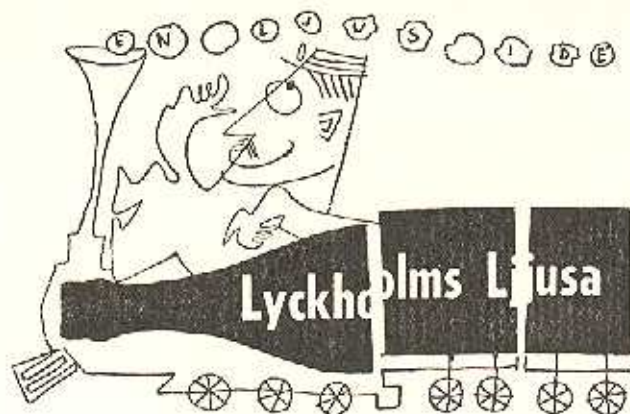
läs Göteborgs-Postens
SÖNDAGSNUMMER

Cresta *Bravur*

med 110° bildrör
arkitektoniskt fulländad
tip-top tekniskt utrustad
Riktpris Kr. 1.645:—

MONARK - NORNAN

Drick Lyckholms Ljusa, ett välsmakande lättöl av pilsnertyp.